НФаУ

LINGUA LATINA PHARMACEUTICA

РОБОЧИЙ ЗОШИТ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Студента(ки) 1 курсу _____ групи

_____

(прізвище, ім'я)

_____

(навчальний рік)

Харків
НФаУ
2019

УДК: 811.124(076.5)
С 24

Автори: Є. І. Світлична, В. В. Савіна

Рецензенти:

Н. М Філяніна, доктор філософських наук, завідувач кафедри гуманітарних наук Національного фармацевтичного університету;

Л. Ю. Зана, кандидат філологічних наук, доцент кафедри латинської мови і медичної термінології Харківського національного медичного університету.

Рекомендовано ЦМР Національного фармацевтичного університету (протокол № 3 від 13.02.2019 р.)

С 24 Lingua Latina Pharmaceutica. Робочий зошит з латинської мови / Є. І. Світлична, В. В. Савіна. — Харків : НФаУ, 2019. — 154 с.

«Lingua Latina Pharmaceutica» — робочий зошит, розрахований на індивідуальну роботу студентів при вивченні латинської мови, а також на підготовку до модульних контрольних робіт та підсумкового контролю. Завдання та вправи охоплюють усі граматичні теми курсу фармацевтичної латини для студентів профільних вищих навчальних закладів. Крім того, до зошита включено основні граматичні таблиці, а також окремі відомості з античної історії, культури та латинської мови. Розроблено як додатковий навчальний посібник до підручника Є. І. Світличної, І. О. Толок «Латинська мова».

УДК: 811.124(076.5)

© Світлична Є. І., Савіна В. В., 2019
© НФаУ, 2019

ЗМІСТ

Передмова…….. 8
Що таке «античність»?..... 9

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І:…… 10
І. Фонетика……..... 10
Алфавіт. Правила вимови букв та буквосполучень…….. 10
Вправи 1—3……. 12
Вовчиця……. 16
ІІ. Наголос. Довгота та короткість голосних…… 17
Вправа 4……. 18
ІІІ. Іменник. ***Граматичні категорії іменника***…… 20
Зведена таблиця відмінкових закінчень іменників та прикметників…….. 20
Вправа 5……. 21
IV. Іменники І-ої відміни. Неузгоджене означення…….. 22
Вправи 6—7……. 22
V. Прийменник…… 24
Вправи 8—9……. 25
Колізей……... 27
VI. Дієслово…….. 28
Система форм дієслова, які вживаються у фармацевтичній термінології…….. 26
Рецептурні вирази……. 29
Вправи 10—13……. 30
VII. Рецепт…… 34
Структура рецептурного рядка……... 34
Вправи 14—15……. 35
VIII. Іменники ІІ відміни. Авторизовані прописи……...… 38
Вправи 16—21……. 38
IX. Номенклатура лікарських засобів…… 47
Зведена таблиця греко-латинських терміноелементів у назвах лікарських препаратів 47
Вправи 22—23…… 54
Акведуки…….. 58
X. Прикметники І–ІІ відміни. Дієприкметники минулого часу пасивного стану 59
Основні граматичні моделі у фармацевтичній термінології..... 59
Вправи 24—27 60
Форум..... 67

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ:……... 68
XI. Іменники III відміни…… 68
Таблиця родових закінчень іменників III відміни…….. 68
Вправи 28—37……. 69
XII. Прикметники III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану…….. 77
Вправи 38—44……. 77
Календар (дні тижня)…… 84
XIII. Хімічна номенклатура латинською мовою…….. 85
Граматичні моделі назв кислот, оксидів, солей…….. 85
Таблиця суфіксів у назвах аніонів солей та складних ефірів…… 85
Вправи 45—50……. 86
XIV. Іменники IV та V відміни……. 93
Вправи 51—54……. 93
Ваганти «Gaudeamus»……. 97
XV. Ботанічна номенклатура…… 99
Граматичні моделі ботанічних назв……. 99
Вправа 55…… 100
Імена міфологічних героїв у ботанічних назвах рослин…… 102
Вправи 56—57……. 103
Про мову квітів…….. 106
XVI. Ступені порівняння прикметників……. 107
Творення ступенів порівняння прикметників……. 107
Вправи 58—61……. 108
Терми…….. 111
XVII. Прислівники. Ступені порівняння прислівників…….. 112
Творення прислівників та ступенів порівняння прислівників…….. 112
Вправи 62—65……. 112
XVIII. Скорочення в рецептах…….. 116
Основні рецептурні скорочення……... 116
Вправи 66—69…… 118
XIX. Номенклатура форм ліків…… 125
Вправи 70—72……. 125
Клятва Гіппократа……. 131
XX. Клінічна термінологія……. 132
Структура клінічних термінів…….. 132
Найуживаніші греко-латинські префікси-дублети……. 133
Зведена таблиця греко-латинських коренів-дублетів…… 134
Зведена таблиця кінцевих терміноелементів…….. 137
Грецькі суфікси іменників……... 138
Вправи 73—83……. 139
XXI. Систематизація відомостей про прийменникові вирази…… 149
Вправи 84—86……. 149
Список використаної літератури……..... 152

NON TAM PRAECLARUM EST SCIRE LATINE,
QUAM TURPE NESCIRE.

Cicero

Не так почесно знати латину,
як ганебно не знати її!

Цицерон

Invia est in medicina via sine Lingua Latina —
Непрохідним є шлях у медицині без латинської мови.

Передмова

Lingua Latina Pharmaceutica — це робочий зошит, розрахований на індивідуальну роботу студентів. Він може бути використаний як для роботи в аудиторії, так і для самостійної позааудиторної підготовки студентів.

Пропонований зошит спрямований на ґрунтовне вивчення та повторення основних граматичних тем і лексичного мінімуму з курсу фармацевтичної латини для студентів вищих навчальних закладів фармацевтичного профілю у процесі вивчення курсу, при підготовці до модульних контрольних робіт та підсумкового контролю.

За змістом, структурою й тематичною послідовністю він пов'язаний із підручником Є. І. Світличної, І. О. Толок «Латинська мова» і є однією зі складових частин навчально-методичного комплексу, розробленого на кафедрі українознавства та латинської мови НФаУ.

Завдання та вправи в зошиті за своєю структурою не повторюють вправи та завдання підручника, а доповнюють та урізноманітнюють їх, і спрямовані на вироблення у студентів аналітичного підходу до фармацевтичної термінології.

До зошита введено основні граматичні таблиці, що повинно сприяти засвоєнню їх студентами на рівні довгострокової пам'яті, та інформацію загальноосвітнього характеру з історії латинської мови й культури в обсязі, який дозволяють рамки такого зошита. Це не тільки підвищуватиме загальноосвітній рівень студентів, а й стимулюватиме їх зацікавленість у вивченні предмета. З цією ж метою до зошита включено ілюстрації найбільш відомих історичних пам'яток античного Риму. До розділу «Чому ми так говоримо» здебільшого використовувались матеріали «Словника античної міфології» (укладачі І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів. Київ : Наукова думка, 1989).

Чимала увага приділяється графічному оформленню кожної зі сторінок зошита, бо сама форма пропонованого завдання повинна сприяти зацікавленості студента в додатковій індивідуальній роботі зі спеціальною термінологією.

«**Lingua Latina Pharmaceutica**» розрахована на студентів як денного відділення, так і дистанційної форми навчання.

Ars longa, vita brevis est —
Шлях науки довгий, а життя — коротке.
Гіппократ — «Батько медицини»

Що таке «античність»?

Antiquus — у латинській мові означає «стародавній». Це слово вживається в багатьох мовах світу в значенні «який належить до Стародавньої Греції та Риму», до всього, що пов'язане з періодом від гомерівської Греції (IX ст. до н. е.) до падіння Римської імперії (476 р. н. е.).

Поняття «античність, антична культура, література, мистецтво» з'явились в епоху Відродження, яка проявляла підвищений інтерес до культурної та наукової спадщини стародавніх греків і римлян. У цей період було знайдено і збережено для наступних поколінь велику кількість творів античних авторів.

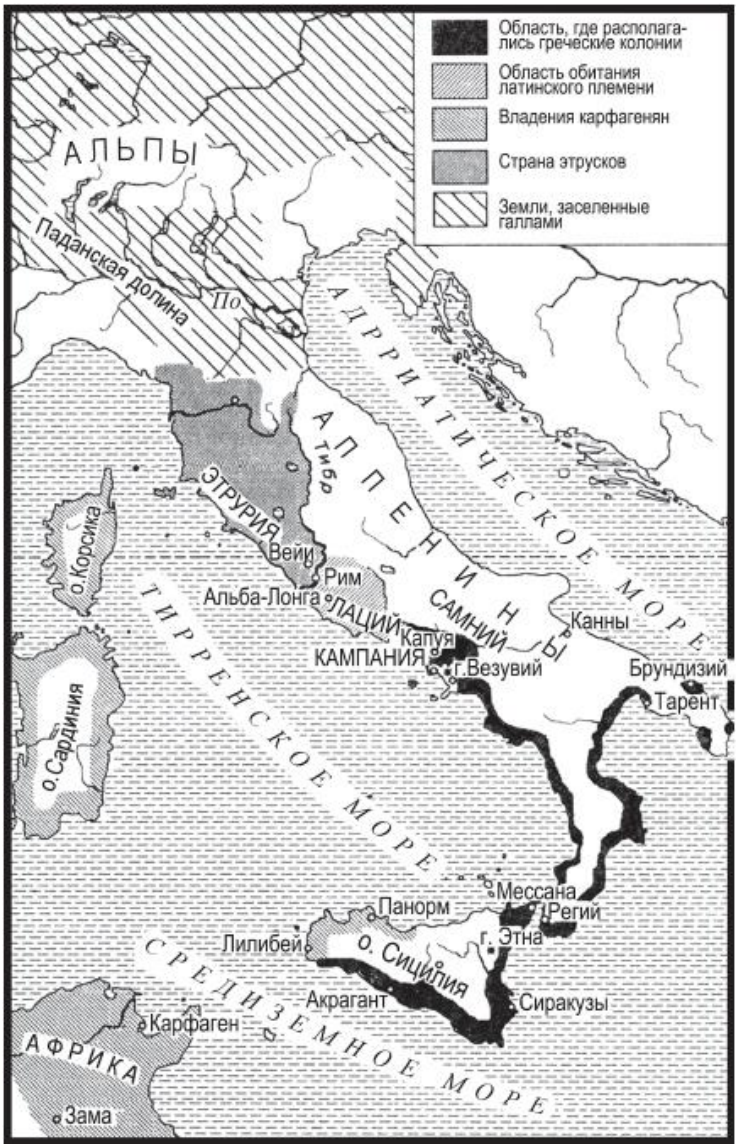

Natura sanat, medicus curat morbos —
Лікує хвороби лікар, але зцілює природа.
Гіппократ

Змістовий модуль 1:
Фонетика. Іменники I та II відміни. Неузгоджене означення. Прийменник. Дієслово. Рецепт. Тривіальні назви лікарських препаратів. Прикметники I-II відміни.

I. Фонетика

Алфавіт. Правила вимови букв та буквосполучень

Буква	*Назва*	*Вимова*	*Приклади*
1	2	3	4
A a	а	**[а]** **ae** вимовляється **[е]**, але **aë** вимовляється **[ае]**	matéria anaemía Aëvítum
B b	бе	**[б]**	bactéria
C c	це	**[ц]** перед ***e, i, y, ae, oe*** **[к]** перед ***a, o, u,*** а також перед приголосними та в кінці слів **ch** вимовляється **[х]**	Cimicifúga Acácia báccae lác Chamomílla
D d	де	**[д]**	dermatítis
E e	е	**[е]**	et cétera
F f	еф	**[ф]**	fémina
G g	ґе	**[ґ]**	gránulum
H h	га	як українське **[г]** або німецьке **[h]**	hómo hormónum
I i	і	**[і]** **[й]** перед голосними	Insulínum Iodofórmium
J j	йот	**[й]**	japónicus
K k	ка	**[к]**	keratínum
L l	ель	**[ль]**	Belladónna
M m	ем	**[м]**	membránula
N n	ен	**[н]**	nanocápsula

O o	о	**[о]** **oe** вимовляється **[е]**, але **oë** вимовляється **[ое]**	oculogúttae Foenículum Áloë
P p	пе	**[п]** **ph** вимовляється **[ф]**	Píper pharmacéuta
Q q	ку	уживається завжди з **„u”** **qu** вимовляється **[кв]**	quínque áqua
R r	ер	**[р]** **rh** вимовляється як **[р]**	racémicus Rhodióla
S s	ес	**[с]** **[з]** між голосними або між голосним і ***m, n***	sánitas úsus ménsa
T t	те	**[т]** **th** вимовляється **[т]** **ti** в ненаголошеній позиції перед голосними вимовляється **[ці]** (якщо немає попередніх ***s, t, x***)	tinctúra Thállium Tiphénum injéctio Tríticum repetítio
U u	у	**[у]** **ngu** вимовляється **[нґв]** перед голосним, [**нґу**] перед приголосним	urína unguéntum língua ángulus
V v	ве	**[в]**	vaccínum
X x	ікс	**[кс]**	axúngia
Y y	іпсилон	**[і]**	Hydrárgyrum
Z z	зета	**[з]** **[ц]** у деяких словах іншомовного походження	Zéa zygomáticus Zíncum Selzówsky

Чому ми так говоримо

ПУП ЗЕМЛІ або **ОМФАЛ (*гр.* omphalos)** — священний камінь, можливо, метеорит. У храмі Аполлона в Дельфах був найвідоміший омфал, який уважався центром Землі («пупом Землі»). За переказом, Зевс випустив одночасно зі сходу й заходу двох орлів, які зустрілися в Дельфах; на місці їх зустрічі встановлено омфал. У мистецтві часто зображували Аполлона, що сидить на омфалі.

Вправа 1. ***Укажіть, як вимовляються підкреслені дифтонги та окремі літери на позначення голосних звуків:***

		е	**ае**	**ое**	**і**	**й**	**еу**	**ау**	**іа**	**йу**	**йо**	**йа**
1)	Althaéa											
2)	áër											
3)	oedéma											
4)	Iódum											
5)	Eucalýptus											
6)	Hydrárgyrum											
7)	Armeníacae											
8)	néuron											
9)	Áloë											
10)	májor											
11)	butýrum											
12)	haéma											
13)	áuris											
14)	praeparátum											
15)	Glycyrrhíza											
16)	diarrhoéa											
17)	pnéuma											
18)	Quillája											
19)	áuctor											
20)	Júglans											
21)	Kalánchoë											
22)	coerúleum											
23)	cyánus											
24)	euphoría											
25)	idaéus											
26)	majális											
27)	Foenículum											

Вправа 2. ***Укажіть, як вимовляються підкреслені диграфи та літери на позначення приголосних звуків:***

		х	кс	г	кц	р	ф	т	ц	к	кв	з	с	нгв	ті	ці	кк
1)	chárta																
2)	míxtio																
3)	Phósphorus																
4)	rhizóma																
5)	áqua																
6)	Oxycócci																
7)	cápsula																
8)	ménsa																
9)	combústio																
10)	axúngia																
11)	sáccharum																
12)	bácca																
13)	unguéntum																
14)	medicína																
15)	Rósa																
16)	Strophánthus																
17)	Hydrogénium																
18)	língua																
19)	báccae																
20)	solútio																
21)	cytológia																
22)	Oxygénium																
23)	Hippóphaë																
24)	articulátio																
25)	Théa																
26)	Schizándra																
27)	quantificátum																

Вправа 3. ***Транслітеруйте латинські слова українськими буквами:***

1)	sublinguális	
2)	fríctio	
3)	Chamomílla	
4)	Urtíca	
5)	Crataégus	
6)	ólla	
7)	sácculus	
8)	Cápsicum	
9)	Cimicifúga	
10)	Gínseng	
11)	Absínthium	
12)	Liquirítia	
13)	Rhéum	
14)	Diaethylstilboestrólum	
15)	pínguis	
16)	Gossýpium	
17)	benzóicum	
18)	gargarísma	
19)	dósis	
20)	Hippóphaë	
21)	récipe	
22)	Terebínthina	
23)	Zíncum	
24)	decorticátio	

25)	Sanguisórba	
26)	Tília	
27)	Rhámnus	
28)	Eucómmia	
29)	Juníperus	
30)	inhalátio	
31)	liquefáctum	
32)	Chína	
33)	córtex	
34)	Quércus	
35)	Belladónna	
36)	antidysentéricus	
37)	Fílix	
38)	Máys	
39)	Hyoscýamus	
40)	Phósphorus	
41)	majális	
42)	quántum sátis	
43)	pharmacopoéa	
44)	juvéntus	

Девізи об'єднань і спілок

Медиків та фармацевтів:

Noli nocere! — Не нашкодь!

Arte et humanitate, labore et scientia! — Мистецтвом та людяністю, працею і знанням!

(Гіппократ)

Вовчиця (Lupa, ae, f)

Рим — одне зі стародавніх і багатих історичними й культурними пам’ятниками міст світу. Його називають «вічне місто». Існує багато легенд про заснування Рима, але головною вважається легенда про Ромула і Рема. Цар Амулій почув пророцтво про те, що він буде скинутий своїм внучатим племінником, тому наказав посвятити у весталки свою племінницю Рею Сільвію. Жриці богині Вести (богині домашнього вогнища) давали обітницю служити в храмі 30 років. Але Рея Сільвія від самого бога Марса народила близнюків, яких Амулій наказав кинути в Тібр. З волі богів кошик із двома немовлятами прибило до берега, де їх знайшла й вигодувала вовчиця, а виховав пастух Фаустул. Підрісши, хлоп’ята довідались про своє походження. Вони вбили Амулія і повернули владу своєму дідові Нумітору. Під час суперечки Ромул убив Рема, ставши засновником і першим царем Рима. На його честь місто назвали Римом. Легенда розповідає про те, що 21 квітня 753 р. до н. е. Ромул заснував місто на семи пагорбах, на тому самому місці, де близнюків знайшла вовчиця. Римляни святкували 21 квітня як день народження батьківщини.

Вовчиця, яка вигодувала Ромула й Рема, стала символом міста. Ця бронзова скульптура (5 ст. до.н. е.) була встановлена на Капітолійському пагорбі на тому самому місці, де колись стояв дім Ромула. У наші часи клітку з живою вовчицею багато років тримали на пагорбі.